

SGI-skydd för deltagare i arbetsmarknadspolitiska program

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande propositionen 2014/15:21 SGI-skydd för deltagare i arbetsmarknadspolitiska program och en motion med yrkande om avslag på propositionen.

I propositionen lämnas förslag om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska kunna meddela föreskrifter om undantag från kravet på att den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program ska få aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning för att den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) ska vara skyddad.

Det föreslås även att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska kunna meddela föreskrifter om undantag för att den försäkrade ska få behålla själva rätten till sjukpenning i särskilda fall, rehabiliteringspenning i särskilda fall respektive boendetillägg. Dessutom föreslås att sjukpenning i särskilda fall inte ska kunna lämnas när en försäkrad är avstängd från rätten till aktivitetsstöd.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2015 men tillämpas fr.o.m. den 1 mars 2015.

Utskottet tillstyrker förslagen i propositionen och avstyrker motionen.

I ärendet finns en reservation (SD).

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....1

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

Utskottets överväganden.....5

Reservation9

 SGI-skydd för deltagare i arbetsmarknadspolitiska program (SD).....9

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag10

 Propositionen10

 Följdmotionen10

Bilaga 2

Regeringens lagförslag11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

SGI-skydd för deltagare i arbetsmarknadspolitiska program

Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2014/15:21 och avslår motion

2014/15:3027 av Linus Bylund m.fl. (SD).

Reservation (SD)

Stockholm den 10 februari 2015

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Johan Forssell (M), Carina Ohlsson (S), Mikael Cederbratt (M), Phia Andersson (S), Markus Wiechel (SD), Lars-Arne Staxäng (M), Yilmaz Kerimo (S), Solveig Zander (C), Lotta Finstorp (M), Kerstin Nilsson (S), Emma Carlsson Löfdahl (FP), Wiwi-Anne Johansson (V), Roland Utbult (KD), Teresa Carvalho (S), Jennie Åfeldt (SD) och Rickard Persson (MP).

Redogörelse för ärendet

I september 2013 remitterade Arbetsmarknadsdepartementet promemorian Åtgärder inom aktivitetsstödet m.m. (Ds 2013:59) som innehöll förslag till ett nytt åtgärdssystem inom aktivitetsstödet och utvecklingsersättningen. Förslaget motsvarade i huvudsak det åtgärdssystem som för närvarande gäller inom arbetslöshetsförsäkringen. I juni 2014 beslutades det nya åtgärdssystemet som ska träda i kraft den 1 mars 2015. För att undvika vissa följd effekter av det beslutade åtgärdssystemet har en arbetsgrupp inom Regeringskansliet utarbetat promemorian Förslag om möjlighet att meddela föreskrifter om SGI-skydd vid avstängning från rätt till aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning (dnr A2014/3409/A).

Utskottet behandlar i detta betänkande proposition 2014/15:21 SGI-skydd för deltagare i arbetsmarknadspolitiska program och en motion som har väckts med anledning av propositionen.

En redovisning av motionen och regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Utskottets överväganden

SGI-skydd vid avstängning från rätt till aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag som innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska kunna meddela föreskrifter om undantag från kravet på att den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program ska få aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning, dels för att den sjukpenninggrundande inkomsten ska vara skyddad, dels för att den försäkrade ska få behålla själva rätten till sjukpenning i särskilda fall, rehabiliteringspenning i särskilda fall respektive boendetillägg.

Riksdagen bifaller även förslaget om att sjukpenning i särskilda fall inte ska kunna lämnas när en försäkrad är avstängd från rätten till aktivitetsstöd.

Riksdagen avslår en motion om avslag på propositionen.

Jämför reservation (SD).

Gällande ordning

En person som inte längre har någon inkomst av arbete omfattas i regel inte av den arbetsbaserade försäkringen och får inte behålla sin sjukpenninggrundande inkomst (SGI). Det finns dock undantag från denna regel i form av olika SGI-skydd. SGI-skydd innebär att en försäkrads SGI vid vissa förvärvsavbrott inte sänks eller går förlorad trots att den försäkrade inte längre har någon inkomst av arbete eller har en lägre sådan till följd av att förvärvsarbetets omfattning under en period har minskat. SGI-skydd, som utgör ett avsteg från inkomstbortfallsprincipen som gäller för flera av socialförsäkringsförmånerna, kan träda in vid bl.a. förvärvsavbrott för studier, föräldraledighet och sjukdom (26 kap. 11, 15 och 17 §§ socialförsäkringsbalken, förkortad SFB). Även den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning eller står till arbetsmarknadens förfogande har sin SGI skyddad (26 kap. 13 § SFB).

Att stå till arbetsmarknadens förfogande innebär i detta sammanhang att den arbetssökande är beredd att anta erbjudet arbete i en omfattning som svarar mot den fastställda SGI:n och aktivt söker sådant arbete samt är anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen (3 § förordningen [2000:1418] om tillämpningen av vissa skyddsbestämmelser för sjukpenninggrundande inkomst).

Aktivitetserättning kan ges ut till en försäkrad vars arbetsförmåga är långvarigt nedsatt (33 kap. 2 § SFB). Den som inte har någon SGI eller en mycket

låg sådan, och som lämnar aktivitetsersättningen på grund av att han eller hon fyller 30 år eller som fått maximalt antal månader med tidsbegränsad sjukersättning, kan ha rätt till sjukpenning i särskilda fall (28 a kap. 4 § SFB). Rätten till sjukpenning i särskilda fall upphör när det för den försäkrade har bestämts eller skulle ha kunnat bestämmas en SGI som uppgår till minst 80 300 kronor (28 a kap. 19 § SFB). Sjukpenning i särskilda fall baseras inte på SGI utan är en bosättningsbaserad förmån. Motsvarande gäller under rehabilitering då rehabiliteringspenning i särskilda fall i stället kan lämnas.

Sjukpenning i särskilda fall lämnas inte när den försäkrade deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd (28 a kap. 6 § första stycket 2 SFB).

När en försäkrad får sjukpenning i särskilda fall, rehabiliteringspenning i särskilda fall eller när han eller hon deltar i det arbetsmarknadspolitiska programmet arbetslivsintroduktion och får aktivitetsstöd, kan vederbörande få boendetillägg. Boendetillägg är en bosättningsbaserad månadersättning.

Rätten till sjukpenning i särskilda fall, rehabiliteringspenning i särskilda fall och boendetillägg skyddas i huvudsak på samma sätt som SGI. Den försäkrade ska således bl.a. stå till arbetsmarknadens förfogande genom att vara aktivt arbetssökande eller delta i ett arbetsmarknadspolitiskt program och få aktivitetsstöd (28 a kap. 18 § första stycket 3, 31 a kap. 13 § första stycket 3, 103 c kap. 9 § 3 SFB och 1 § förordningen [2011:1526] om tillämpning av vissa bestämmelser om rätten att behålla sjukpenning i särskilda fall, rehabiliteringspenning i särskilda fall och boendetillägg).

Propositionen

Ett nytt åtgärdssystem inom aktivitetsstödet och utvecklingsersättningen kommer att gälla fr.o.m. den 1 mars 2015. De nya reglerna innebär att det kommer att bli möjligt att varna eller stänga av programdeltagare från rätten till aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning, dvs. vid avstängning kommer programdeltagaren under en begränsad period inte att få aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning. En programdeltagare som stängs av från rätten till nämnda ersättningar och som deltar i ett program där det inte finns krav på att vara aktivt arbetssökande kan förlora sitt SGI-skydd, eftersom den försäkrade varken får ersättning eller aktivt söker arbete. Även en avstängning under en begränsad period innebär att SGI-skyddet kan gå förlorat och att programdeltagaren därmed inte kan få tillbaka det igen när avstängningstiden har löpt ut. För att åter få en SGI krävs att personen i fråga börjar förvärvsarbeta igen.

Enligt regeringens mening kan ett förlorat SGI-skydd vara en alltför långtgående och oproportionerlig konsekvens i vissa situationer när en person deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program men har stängts av från rätten till aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning. Regeringen föreslår därför att det bör införas bestämmelser i socialförsäkringsbalken som anger att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska kunna meddela föreskrifter om undantag från kravet på att den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt

program ska få aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning för att rätten till SGI-skydd ska behållas.

Enligt regeringen ska grundprincipen för SGI-skydd alltså gälla och programdeltagarens SGI-skydd bör inte vara helt frikopplat från deltagarens agerande. Programdeltagaren måste uppfylla vissa kriterier för ett sådant skydd. Regeringen anser att det är eftersträvarsamt att så långt som möjligt likställa förhållandena i SGI-skyddshänseende mellan programdeltagare och övriga arbetslösa. En programdeltagare bör således inte ha ett betydligt förmånligare skydd än övriga arbetslösa. Regeringen kommer noga att överväga vilka situationer som är skyddsvärda.

När det gäller rätten till de bosättningsbaserade förmånerna sjukpenning i särskilda fall, rehabiliteringspenning i särskilda fall och boendetillägg skyddas förmånerna på samma sätt som SGI:n, dvs. genom att den försäkrade står till arbetsmarknadens förfogande och aktivt söker arbete eller genom att han eller hon deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd. Har rätten till dessa förmåner upphört kan rätten inte återfås även om aktivitetsstöd återigen börjar betalas ut efter det att avstängningstiden har löpt ut. I likhet med vad som anförs om SGI-skydd anser regeringen att detta kan vara en alltför oproportionerlig och långtgående konsekvens. Regeringen föreslår därför att det i dessa fall bör införas motsvarande bestämmelser som föreslås för SGI-skydd.

Slutligen föreslår regeringen att det bör regleras i lag att sjukpenning i särskilda fall inte kan lämnas när en programdeltagare är avstängd från rätten till aktivitetsstöd. Till följd av det nya åtgärdssystemet kommer en programdeltagare som stängs av från aktivitetsstöd att kunna beviljas sjukpenning i särskilda fall under avstängningen. Även om en sådan situation kan antas vara förhållandevis sällsynt så är det, enligt regeringens mening, inte rimligt att en programdeltagare som blir avstängd från rätt till aktivitetsstöd hamnar i ett gynnsammare läge än den programdeltagare som oavbrutet får aktivitetsstöd.

Motionen

I motion 2014/15:3027 av Linus Bylund m.fl. (SD) begärs i yrkande 1 avslag på regeringens proposition. Enligt motionärerna bör inte en programdeltagare som stängs av från rätten till aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning på grund av att han eller hon missköter sig eller tackar nej till en erbjuden anställning, belönas eller uppmuntras genom ett mildare regelverk. Enligt motionärerna har propositionen också stora brister. Exempelvis är remissinstanserna varken överens om problembilden eller de ekonomiska konsekvenserna av förslagen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med regeringen att ett förlorat SGI-skydd i vissa fall kan vara en alltför långtgående och oproportionerlig konsekvens för en person som, till följd av det nya åtgärdssystemet, stängs av från rätten till

aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning. Utskottet instämmer därför i bedömningen att det finns skäl att i vissa situationer göra avsteg från de krav som ställs för att SGI:n ska vara skyddad, och att utgångspunkten bör vara att så långt möjligt likställa förhållandena i SGI-skyddshänseende mellan programdeltagare och övriga arbetslösa. Även när det gäller möjligheten att behålla själva rätten till sjukpenning i särskilda fall, rehabiliteringspenning i särskilda fall respektive boendetillägg anser utskottet att dessa rättigheter i vissa fall bör kunna bibehållas vid en avstängning från aktivitetsstöd. Utskottet noterar att regeringen noga kommer att överväga vilka situationer som är skyddsvärda.

Vidare instämmer utskottet i bedömningen att det inte ska vara möjligt för en programdeltagare som stängs av från aktivitetsstöd att beviljas sjukpenning i särskilda fall under avstängningstiden. I annat fall skulle programdeltagaren hamna i ett gynnsammare läge än den programdeltagare som oavbrutet får aktivitetsstöd, vilket inte är rimligt.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker motion 2014/15:3027 (SD).

Reservation

SGI-skydd för deltagare i arbetsmarknadspolitiska program (SD)

av Markus Wiechel (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag. Därmed bifaller riksdagen motion 2014/15:3027 av Linus Bylund m.fl. (SD) och avslår proposition 2014/15:21.

Ställningstagande

En programdeltagare som stängs av från rätten till aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning på grund av att han eller hon missköter sig eller tackar nej till en erbjuden anställning bör inte belönas eller uppmuntras genom ett mildare regelverk. Av den anledningen och då propositionen har stora brister bör den avslås. Efter en noggrant genomförd problemanalys bör regeringen återkomma med förslag om bibehållet SGI-skydd för de som har förlorat sitt SGI-skydd av andra skäl än misskötsamhet.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2014/15:21 SGI-skydd för deltagare i arbetsmarknadspolitiska program:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.

Följdmotionen

2014/15:3027 av Linus Bylund m.fl. (SD):

Riksdagen avslår proposition 2014/15:21 SGI-skydd för deltagare i arbetsmarknadspolitiska program.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i
socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 26 kap. 13 §, 28 a kap. 6 och 18 §§, 31 a kap. 13 § och 103 c kap. 9 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***26 kap.****13 §**

SGI-skydd gäller under tid då den försäkrade deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning eller står till arbetsmarknadens förfogande. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer *meddelar ytterligare* föreskrifter om de villkor som gäller för att den försäkrade ska anses stå till arbetsmarknadens förfogande.

SGI-skydd gäller under tid då den försäkrade

1. deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning, eller

2. står till arbetsmarknadens förfogande.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer *kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela*

1. *föreskrifter om undantag från kravet på att den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program ska få aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning, och*

2. *föreskrifter om de villkor som gäller för att den försäkrade ska anses stå till arbetsmarknadens förfogande.*

28 a kap.**6 §¹**

Sjukpenning i särskilda fall lämnas inte när den försäkrade

1. bedriver studier, för vilka han eller hon uppbär studiestöd enligt studiestödslagen (1999:1395), eller

2. deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd.

Sjukpenning i särskilda fall lämnas inte heller när den försäkrade deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program men är avstängd från rätt till aktivitetsstöd.

¹ Senaste lydelse 2011:1513.

18 §²

En försäkrad behåller sin rätt till sjukpenning i särskilda fall under tid då

1. han eller hon förvärvsarbetar,
 2. en sådan situation föreligger som anges i 26 kap. 11, 12, eller 14–18 §§ som grund för SGI-skydd, eller
 3. han eller hon deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd eller står till arbetsmarknadens förfogande.
- Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer *meddelar* föreskrifter om de villkor som gäller för att den försäkrade ska anses stå till arbetsmarknadens förfogande.

Rätten enligt första stycket gäller endast om den inte upphör på grund av 19 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer *kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela*

1. föreskrifter om undantag från kravet på att den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program ska få aktivitetsstöd, och

2. föreskrifter om de villkor som gäller för att den försäkrade ska anses stå till arbetsmarknadens förfogande.

31 a kap.**13 §³**

En försäkrad behåller sin rätt till rehabiliteringspenning i särskilda fall under tid då

1. han eller hon förvärvsarbetar,
 2. en sådan situation föreligger som anges i 26 kap. 11, 12, eller 14–18 §§ som grund för SGI-skydd, eller
 3. han eller hon deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd eller står till arbetsmarknadens förfogande.
- Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer *meddelar* föreskrifter om de villkor som gäller för att den försäkrade ska anses stå till arbets-

3. han eller hon deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd eller står till arbetsmarknadens förfogande.

² Senaste lydelse 2011:1513.

³ Senaste lydelse 2011:1513.

marknadens förfogande.

Rätten enligt första stycket gäller endast om den inte upphör på grund av 14 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer *kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela*

1. föreskrifter om undantag från kravet på att den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program ska få aktivitetsstöd, och

2. föreskrifter om de villkor som gäller för att den försäkrade ska anses stå till arbetsmarknadens förfogande.

103 c kap.

9 §⁴

En försäkrad behåller sin rätt till boendetillägg under tid då

1. han eller hon förvärvsarbetar,

2. en sådan situation föreligger som anges i 26 kap. 11, 12 eller 14–18 §§ som grund för SGI-skydd, eller

3. han eller hon deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd eller står till arbetsmarknadens förfogande. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer *meddelar* föreskrifter om de villkor som gäller för att den försäkrade ska anses stå till arbetsmarknadens förfogande.

3. han eller hon deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd eller står till arbetsmarknadens förfogande.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer *kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela*

1. föreskrifter om undantag från kravet på att den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program ska få aktivitetsstöd, och

2. föreskrifter om de villkor som gäller för att den försäkrade ska anses stå till arbetsmarknadens förfogande.

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2015.

2. De nya bestämmelserna ska dock tillämpas för tid från och med den 1 mars 2015.

⁴ Senaste lydelse 2011:1513.